

ротьби з організованою злочинністю”, яким передбачається аналітичне та науково-методичного забезпечення боротьби з комп’ютерною злочинністю покласти на Міжвідомчий центр з проблем боротьби з організованою злочинністю. Відповідне рішення підтримується і Кабінетом міністрів України, якому Указом Президента України „Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 року "Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України" від 6 грудня 2001 року № 193/2001 надавалися повноваження щодо його організації. Залишилося невіршеним, нажал, одне питання – фінансування відповідних досліджень.

У цьому зв’язку залишається лише зазначити, що сучасні технології та глобальні інформаційні системи надають небачених раніше можливостей організованим злочинним угрупованням щодо вчинення незаконних фінансових операцій. Якщо враховувати, що щоденний обсяг електронних переказів перевищує 2 трильйона доларів США [5], та подальше ускладнення методів та масштабів фінансових операцій (в Україні вже функціонують віртуальні системи WebMoney, PayCash, e-port та ін.), а тільки по одній справі громадянину України Максиму Височанському було висунуте обвинувачення в нанесенні збитків американським банкам на суму понад 100 мільйонів доларів, то на мій погляд, зволікання щодо відповідного розв’язання проблем захисту інформаційних ресурсів може призвести до не передбачуваних наслідків.

Використана література

1. Європа на шляху до інформаційного суспільства. Матеріали Європейської комісії 1994-1995 рр. – К. – 2000. – С. 11.
2. Конституція України. – К. – 1996.
3. Див. Інформатизація управління соціальними системами: організаційно-правові питання теорії і практики: Навч. посіб./ В.Д. Гавловський, Р.А. Калюжний, В.С. Цимбалюк, Ю.В. Ящуринаський, М.В. Гуцалюк. За заг. ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калюжного. – К.: МАУП, 2003. – С. 12-19.
4. Див. Компьютерные террористы: Новейшие технологии на службе преступного мира (Энциклопедия преступлений и катастроф) /Автор-составит. Т. И. Ревяко. - Мн.: Литература, 1997. – 640 с.
5. Диканова Т.А., Осипов В.Е. Борьба с таможенными преступлениями и отмыванием «грязных» денег. М., 2000. – С. 157.
6. <http://www.liga.net>: 29.07.2003, 16:08

ВІД НАУКОВОЇ РАДИ

ПРОБЛЕМИ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В США, ЄВРОПІ ТА УКРАЇНІ

Серед кардинальних політичних, економічних і структурних змін у світі за останні десятиріччя особливо помітним є стрімкий за темпами і глобальний за масштабом перехід від індустріального до Інформаційного суспільства. Інформаційне суспільство, як це було зазначено у Білій книзі Європейської Комісії “Розвиток. Конкуренція. Зайнятність”, – це суспільство, в якому діяльність людей здійснюється на основі використання послуг, що надаються за допомогою інформаційно-комп’ютерних технологій та телекомунікаційних мереж.

Інформаційні технології, інфраструктура інформатизації відіграють сьогодні вирішальну роль у забезпеченні адміністративного і господарського управління, в розширенні інформаційної взаємодії між людьми, в більшій відкритості органів державної влади, в підготовці і розповсюдженні масової інформації, у процесі інтелектуалізації суспільства, в розвитку освіти, науки, культури, охорони здоров’я, захисту навколишнього середовища.

Україна не стоїть осторонь цього процесу. Інформаційні технології і інфраструктура інформатизації починають відігравати рішучу роль у розширенні та поглибленні зазначених процесів. Як відомо, обов'язковою частиною підготовчих заходів з приєднання країн-кандидатів до Європейського Союзу є розбудова Інформаційного суспільства в національних масштабах.

У зв'язку з цим ми вважаємо за необхідне розпочати рубрику “Інформаційне суспільство” з головних аспектів, що містяться у проектах, які прийняті до виконання урядами розвинутих країн світу.

Національна інформаційна інфраструктура США

Національна інформаційна інфраструктура США (далі - НІІ) – територіальна система, яка охоплює мережі зв'язку, телекомунікаційні і комп'ютерні мережі, бази даних і засоби надання доступу користувачам до національних інформаційних ресурсів.

1). Короткий виклад документу, який підготовлений Адміністрацією Президента США (вересень 1993 р.) і переданий до Конгресу.

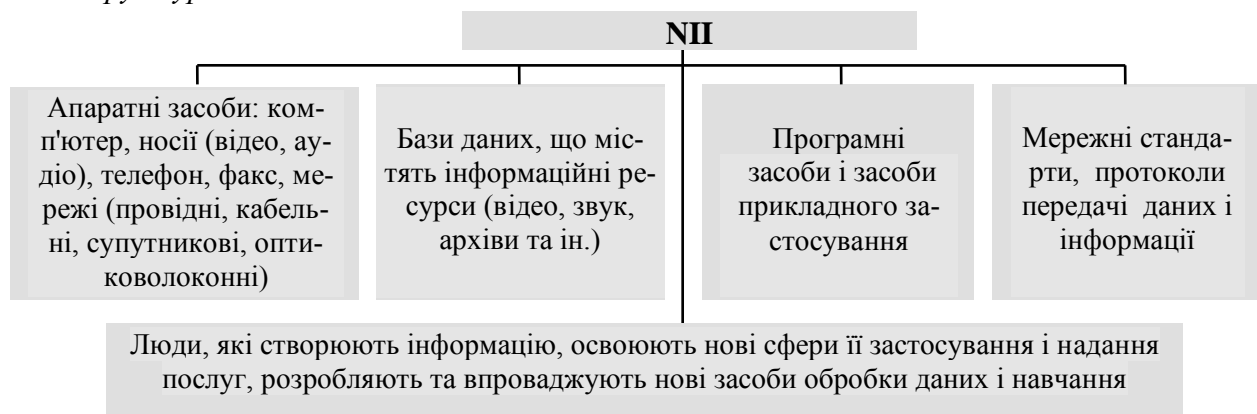
Створення НІІ переслідує цілі забезпечення для американців:

- підвищення рівня е-бізнесу;
- можливості роботи вдома і в офісах завдяки теледоступу;
- широкого доступу до різноманітних інформаційних ресурсів;
- підвищення рівня освіти (школи, коледжі, університети);
- підвищення рівня медичних і соціальних послуг (побут, дозвілля).

Адміністрація вважає за необхідне:

- переглянути політику і нормативні правила в інтересах орієнтації на користувача (створення умов діалогового режиму роботи);
- стимулювати інвестиції з приватного сектору в створення НІІ шляхом податкової політики і організаційних заходів (надавати субсидії приватному сектору, який розробляє інформаційні технології);
- сприяти розвиткові інформаційно-комп'ютерних технологій і нових видів послуг;
- розвивати концепцію “універсальної послуги” з метою гарантії доступності інформаційних ресурсів для всіх за прийнятними цінами;
- забезпечувати безпеку і надійність роботи мереж;
- забезпечити захист персональних даних (щодо таємниці приватного життя);
- забезпечити захист інтелектуальної власності;
- здійснити координацію діяльності всіх рівнів виконавчої влади;
- забезпечити доступ до урядової інформації.

Структура і склад НІІ

Практичні дії

Адміністрація вважає за необхідне встановити партнерські стосунки з діловим світом, університетами, громадськістю, які переконані в необхідності створення могутньої НІІ. Це вимагає широкої міжвідомчої координації. З цією метою Адміністрація:

- створила Міжвідомчу робочу групу по НІІ (на чолі з міністром торгівлі), яка буде взаємодіяти з Конгресом і приватним сектором, пропонуючи політичні ініціативи по створенню НІІ, координувати діяльність урядових органів. Склад Робочої групи - три комітети: політики в галузі телекомунікацій, інформації, сфери прикладних застосувань;

- утворила Консультативну раду по НІІ із представників приватного сектора (25 членів, призначених міністром торгівлі), для підготовки рекомендацій робочій групі;

- злов'язала федеральні відомства, які безпосередньо відповідають за розвиток НІІ (Національна адміністрація по зв'язку і інформації при Адміністративно-бюджетному управлінні і Федеральна комісія з телекомунікацій США – ФКК) створити нову структуру і штати. ФКК зобов'язана відслідковувати зміни в ринковому середовищі.

2). Через рік НІІ переросла в геополітику “Глобальна інформаційна інфраструктура (ГІІ)”, яка втягує в орбіту інтересів США всі країни світу, оскільки ставила перед собою за мету розробку правил світового порядку і створення відповідних організаційно-правових прецедентів на основі регіонально-географічного використання інформаційно-комп'ютерних технологій і Інтернет.

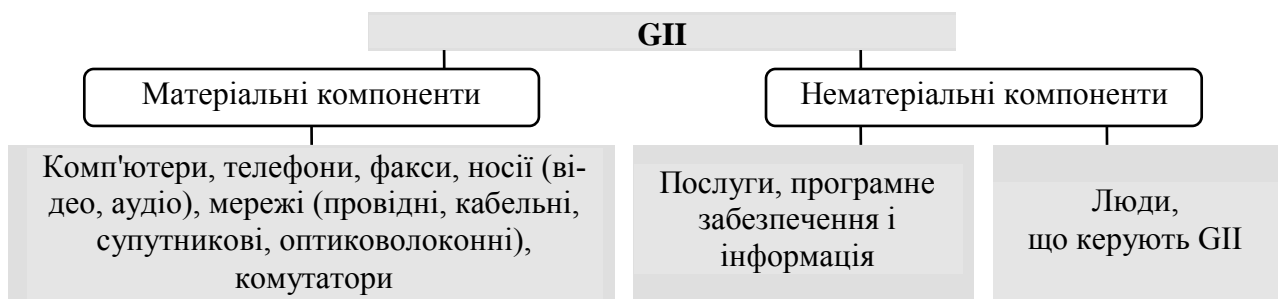
Короткий виклад доповіді віце-президента Ела Гора про Глобальну інформаційну інфраструктуру (березень 1994 р.)

Глобальна інформаційна інфраструктура – комплекс комунікаційних (комп'ютерних) мереж, який назавжди змінить спосіб життя, навчання, роботи, спілкування люде у всьому світі. ГІІ є концепцією, яка змінює наші уявлення про потенціал людей. ГІІ закладає основу для будівництва Глобальної інформатизованої економіки.

ГІІ ґрунтується на 5 ключових принципах (прийняті на конференції міжнародного телекомунікаційного союзу і схвалені міністрами телекомунікації Великої сімки):

- залучення приватних інвестицій;
- сприяння конкуренції;
- введення гнучких механізмів регулювання, які повинні пристосовуватися до швидких технологічних змін і ринкової конкуренції;
- надання відкритого доступу до мереж всім провайдерам і користувачам;
- забезпечення загальнодоступних послуг.

Структура і склад ГІІ

Конференція країн Великої сімки (1995 р., Брюссель) прийняла рішення про доповнення ще 3 пунктами зазначених принципів:

- дотримання принципу рівних можливостей для всіх громадян;
- сприяння змістовній, мовній і культурній розмаїтості;

– визнання необхідності міжнародного співробітництва щодо приділення особливої уваги країнам, що розвиваються.

Ліберизація частки бізнесу з метою забезпечення процесів приватного інвестування і посилення конкуренції є і залишається найкращим засобом для активного творчого пошуку. У цьому плані 08.02.96 р. Президент США ввів у дію “Акт про телекомунікацію”. Головна думка Акту – компанії, що раніше працювали в різних галузях і кожна на своєму ринку, одержали право входження на ринки інших компаній, для забезпечення умов конвергенції засобів поширення інформації.

Гнучке регулювання передбачає створення умов інвестування для забезпечення стабільності і свободи в наданні широкого вибору послуг за справедливими цінами. Урядові органи зобов'язані відкинути застарілі форми регуляції, зберігши вірність їхнім глибинним цінностям і ідеалам.

Відкритий доступ передбачає можливість всім державам і партіям приєднатися до ГІІ.

Загальнодоступність послуг зростає з об'єднанням 4 попередніх принципів. Проте самі по собі вони не можуть привести до кінцевих результатів. Тому Президент США поставив перед приватним сектором задачу до кінця 1999 р. приєднати кожну школу Америки до ГІІ і помітив: *“Я закликаю створити Глобальну цифрову бібліотеку, завдяки якій кожний житель нашої планети одержить можливість доступу до всієї світової інформації”*.

В основних рисах національні системи кожної країни повинні бути подібними, наприклад, в плані доступних цін для людини будь-якого достатку.

Сьогодні до ГІІ приєдналися понад 50 країн світу. Керує нею міждержавна Комісія ГІІ зі штаб-квартирою у Вашингтоні (в будинку Інституту стратегічних досліджень США) зі Світовим банком в якості основного спонсора.

3). Короткий виклад доповіді Президента США, із щорічного звернення до членів Сенату і палати Представників США (05.02.97 р.)

Вперше була організована відеотрансляція в реальному часі за допомогою Інтернет.

Президент закликав до необхідності розвитку освіти і сприяння Інтернет, що дозволить реалізувати можливості інформатизації. *“Торік я закликав Америку підключити кожну навчальну кімнату і кожний клас до Інтернет до 2000 р., щоб всі діти мали доступ до глобального світу знань. Ми зобов'язані приєднати до Інтернет кожну лікарню, щоб лікарі могли передати дані про пацієнтів кращим фахівцям. Ми зобов'язані створити наступний черговий Інтернет, щоб могли спілкуватися між собою університети і лабораторії для розробки нових методів лікування, відкриття нових джерел енергії, створення умов для співробітництва”*.

Президент переконував уряд поширювати досягнення інформаційно-комп'ютерних технологій на все суспільство, стверджуючи, що *“доступ до них варто вважати вродженим правом кожної людини”*.

4). Тенденції інформаційної політики США 90-х років:

- комунікаційне і комп'ютерне устаткування стає все різноманітнішим, а конкуренція в цьому секторі - жорсткішою. Технологічний розвиток і ліберизація ринку відкривають нові ринкові “ніші” для виробників устаткування засобів інформатизації, а також, можливість конкурувати з традиційними монополістами. Активний розвиток одержують дві головні форми Інтернет-комунікації: електронна пошта і мультимедійна “павутина” – WWW. У порівнянні з традиційними телекомунікаціями і системами мас-медіа, Інтернет – досить динамічне середовище, в якому йде постійне експериментування і впровадження нового завдяки зусиллю самих користувачів, а не структур державного управління. Така організаційна децентралізованість надає можливість кожному одержувати, створювати і передавати інформацію. Окремі американські фахівці розглядають Інтернет як модель, прототип ГІІ;

– розширення спектру інформаційних послуг (можливість вибору провайдерів, виходячи з ціни, устаткування, зручності та ін.);

– зростання багатогранності ринку інформації (носії даних, програмне забезпечення, різноманітність форм надання інформації через ЗМІ, кабельне і супутникове телебачення);

– розширення можливостей користувачів, завдяки розвитку електронного інформаційного середовища (факси, пейджери, ноут-буки, стільникові телефони, персональні комунікатори – об’єднання факсу, телефону, комп’ютера і календаря та ін.). Комп’ютерні мережі можуть нести всі види інформації – звук, текст, відео, графіки, як кожний окремо, так і в комплексі, в формі «мультимедіа» – Веб-документу, які складаються з множини Веб-сторінок;

– роль уряду в регулюванні інформаційно-комунікаційного середовища порівняно обмежена. Сильний вплив тут надають ділові кола (бізнес) і різноманітний спектр зацікавлених груп і осіб з приватного і некомерційного сектору. Проте кожна країна повинна виробляти свої принципи регулювання відносин в цьому середовищі, виходячи зі свого типу державного устрою, соціально-економічного рівня і ступіня конкурентноздатності.

Тенденція глобалізації мережних комунікацій в технологічному аспекті привела до концепції “відкритих систем”, тобто вимоги глобальної стандартизації інформаційних і комунікаційних технологій на основі відкритих міжнародних стандартів, а в політико-економічному плані – до локальних договірних акцій щодо знищення бар’єрів взаємодії між компаніями, клієнтами і державою.

Європейський підхід до побудови Інформаційного суспільства

В грудні 1993 року на засіданні Комісії Європейського Союзу (Брюссель) був заслуханий документ – Біла книга Делора за назвою: *“Розвиток, Конкуренція і Зайнятість – виклики і шлях вперед у XXI сторіччя”*. Документ звертав увагу на те, що *“нові інформаційні і телекомунікаційні технології викликали структурні зміни, у порівнянні з індустріальною революцією минулого. ...Разом із пов’язаними з ними послугами вони мають потенціал, що сприяє стійкому і безперервному розвитку, збільшенню конкурентноздатності, відкриттю нових можливостей для роботи і поліпшення якості життя всіх європейців”*.

В документі, який вказав завдання і шляхи в 21-і сторіччя, відзначається: *“Інформаційне суспільство – це суспільство, в якому діяльність людей ґрунтується на використанні послуг, наданих за допомогою інформаційних технологій і технологій зв’язку”*. Назва “Інформаційне суспільство” визначало не тільки інфраструктурний аспект руху в інформаційну епоху, але, головне, відзначало людський вимір суспільства майбутнього.

Комісія Європейського Союзу замовила (05.12.93 р.) групі фахівців під керівництвом Мартіна Бангемана (на той час Комісар РЄ по захисту даних) розробити Звіт про Інформаційне суспільство, який передбачав конкретні рекомендації для всіх держав-учасниць ЄС.

Зазначений Звіт за назвою: *“Європа і всесвітнє Інформаційне суспільство. Рекомендації Європейській Раді”* був розглянутий 24-25 червня 1994 року на самміті Європейської Ради (о.Корфу). Він вважається маніфестом і директивою для організації конкретних дій держав-учасниць ЄС й спрямований на взаємодію держав-учасниць в становленні Інформаційного суспільства. У Звіті зазначено, що американська програма створення ГІІ сприйнята не просто через “призму” Інтернет, а саме як політико-економічна акція США з наслідками, які мають далеку перспективу, на яку Європі треба розробити стратегічну відповідь.

Було прийнято рішення про створення постійно діючого координаційного органу – Ради з проблем Інформаційного суспільства та початок роботи щорічного Форуму ЄС з питань Світового інформаційного співтовариства.

На основі Звіту групи М.Бангемана був розроблений (1994 р.) *“План дій”*, присвячений реалізації заходів, які запропоновані у Звіті.

По суті, приєднання ЄС до ГІІ спочатку привнесло вимогу урахування багатомовності національних культур і неоднорідності економічного розвитку деяких країн і регіонів, додавши до критеріїв відкритих систем ЄС локалізацію інформаційно-комп’ютерних технологій як презумпцію рівноправності мов у кіберпросторі. В результаті логічним продовженням ГІІ

стала спільна геополітика країн ЄС за назвою Глобальне інформаційне співтовариство, яка ставить новий акцент на якості змісту інформації в Інтернет. Це тому, що актуальним є не сам Інтернет, а його економічне “наповнення”. Механізм формування цього змісту одержав назву “електронної комерції”. Це бізнес-середовище покликане надати всім компаніям світу рівні можливості бути присутніми і змінювати структуру свого бізнесу на світовому ринку. Цей бізнес-середовище і є “глобалізація” у “чистому вигляді”, яка вимагає для свого повного втілення зусиль всіх країн світу.

У 1995 році відбувся **Форум ЄС** за назвою: **“Інформаційне суспільство – досягнення Європейської Комісії і план дій “Великої сімки”**. Переслідуючи посилення координованості дій держав-учасників ЄС і прискорення побудови в Європі Інформаційного суспільства, Форум підвів підсумки і обговорив подальшу програму роботи – INFO 2000 щодо розвитку європейської індустрії мультимедійних інформаційних ресурсів.

1). Звіт групи М.Бангемана: “Європа і всесвітнє інформаційне суспільство. Рекомендації Європейській Раді”

Група рекомендує довіритися ринковим механізмам, як мотивованим можливостям переходу світового співтовариства в ХХІ сторіччя – віку інформації. Це означає:

- заохочення підприємницького інтелекту, який створює можливості для появи нових секторів економіки, яка динамічно розвивається;
- розвиток загального підходу до регулювання ринку, який підвищує конкурентоздатність європейської економіки і ринку інформаційних послуг;
- надходження заходів без залучення додаткового державного фінансування, субсидій або протекціонізму.

Європа бере участь у створенні нового способу громадського життя і діяльності, заснованому на інформації, але зі своїм підходом, який є занадто фрагментарним і який може знизити одержувану вигоду.

Для європейців участь у розробці, адаптації і застосуванні нових технологій та освоєння їхніх нових можливостей, потребує співробітництва між особами, організаціями і країнами.

Що ми очікуємо для ..?

- *європейських громадян (споживачів)* – більше турботи суспільства про суттєве підвищення якості життя;
- *творців інформації* – нові форми прояву творчого потенціалу у відповідь на запит нових продуктів і послуг;
- *європейських регіонів* – нові можливості заявити про свої традиції і індивідуальності, завдяки зникненню тимчасових і просторових бар'єрів;
- *урядів і адміністрацій* – більш ефективні, дешеві і доступні громадянам служби;
- *бізнесу (підприємництва)* – більш ефективне керування і організація, доступ до навчальних та ін. послуг, каналів передачі даних, до споживачів і постачальників послуг, які породжують велику конкуренцію. На світовому рівні багато зусиль спрямовано на удосконалення телекомерції (електронний бізнес) і електронний обмін документами;
- *європейських операторів телекомунікацій* – здатність забезпечити ще ширший набір нових послуг;
- *постачальникам комп'ютерної і програмної індустрії, побутової електроніки* – нові ринки, які швидко розвиваються, як всередині, так і за межами держави.

Соціальна задача

Підготовка європейців до прийняття ними Інформаційного суспільства є пріоритетною задачею.

Існують небезпеки:

- інформаційне суспільство жадає глибоких змін в нашому уявленні про суспільство, його організації і структури. Увага політиків до цієї проблеми нестабільна;
- індивідууми можуть відкидати нову інформаційну культуру і її інструменти (низький рівень комп'ютерної грамотності), хоча поширення інформації до цієї пори залишається занадто обмеженим і дорогим.

Група звертає увагу – *“Ми повинні протистояти цьому, переконуючи населення в тому, що саме нові технології знімають такі обмеження, як негнучкість, інертність і відособленість. Об'єднуючи в пул інформаційні ресурси, які традиційно розділені один від одного, інформаційна інфраструктура відкриває необмежений потенціал для придбання знань, інновацій і творчості.*

Це покладає на державну владу обов'язок забезпечити всім громадянам справедливий доступ до інформаційної інфраструктури. Зусилля повинні бути спрямовані на забезпечення масової підтримки і широкого використання нових технологій. Потрібно всіляко підтримувати будь-які приватні, суспільні, регіональні ініціативи.

Найбільшою структурною проблемою є фінансова і організаційна слабкість Європейської програмної індустрії, домінування на глобальному ринку англійської мови – відображення провідної ролі США у світовому виробництві і розподілі цієї продукції”.

2). План дій

В основі Плану дій – стимуляція ринків. Його рушійна сила – приватні інвестиції.

Найпершою задачею урядів є створення нового середовища регулювання конкуренції, її безумовної і постійної політичної підтримки, так, щоб попит міг би фінансувати її розвиток. Всі особи на ринку повинні мати рівні можливості діяти відповідно до чітко встановлених правил, в єдиних законодавчих і конкурентних рамках.

Група рекомендує прискорити лібералізацію телекомунікаційного сектору:

- відкрити для конкуренції монополізовані інфраструктури і послуги;
- усунути політичний тиск і бюджетні обмеження некомерційного характеру на операторів телекомунікацій;
- виробити чіткий план і порядок реалізації практичних заходів для досягнення цих цілей;
- переглянути весь процес стандартизації в Європі. Стандарти відкритих систем відіграють вирішальну роль при побудові європейської інформаційної інфраструктури (ЄІІ). Забезпечення взаємного з'єднання різного типу мереж і взаємодії для спільної роботи, рекомендується як найважливіші цілі ЄС;
- невідкладно переглянути європейські тарифи на послуги зв'язку, щоб привести їх у відповідність з тарифами інших розвинених країн. Оператори телекомунікацій повинні звільнитися від бюджетних обмежень, які накладаються державою. Бажано, щоб оператори взяли на себе деякі зобов'язання (справедливі і рівномірні витрати) по забезпеченню загальнодоступних послуг;
- нарощування критичної маси (для виникнення “ланцюгової реакції” процесів розвитку інформатизації). Ця рекомендація передбачає заохочення поінформованості малого, середнього бізнесу, державних адміністрацій і молодого покоління. Сегменти ринку, що базуються на нових інформаційних технологіях, не можуть відразу забезпечити одержання адекватного повернення інвестицій без належного рівня запитів. Тільки конкуренція не зможе забезпечити критичну масу, тому що вона, критична маса, буде збільшуватися занадто повільно.

3). Реалізація Плану дій

Ключовою задачею повинні стати реалізація принципу формування єдиного європейського ринку з вільним рухом інформаційних продуктів і послуг на користь всіх європейців незалежно від місця проживання.

Несумісні погляди на процеси національного регулювання в різних країнах несуть реальну загрозу дроблення внутрішнього ринку. Це вимагає організації загальних і погоджених рамок регулювання (тобто, вирішення політичних задач), по створенню відкритого, конкурентного і керованого ринку інформаційного суспільства в таких ключових областях:

* захист прав інтелектуальної власності.

Група вважає, що *«значимість захисту прав інтелектуальної власності в нових умовах глобалізації ринку послуг мультимедіа буде зростати і вирішення цієї проблеми на європейському і міжнародному рівнях має бути найпріоритетнішою задачею. Загальні правила регулювання повинні бути погоджені і проведені в життя повсюдно. У пріоритетному порядку повинна бути впроваджена Директива по правовому захисту баз даних»*;

* конфіденційність (захист персональних даних)

а) *“Вимоги щодо захисту будуть різко зростати, через маніпулювання персональною інформацією, яка реалізує індивідуальні ресурси персональних даних, мови і зображень (відображення візуальних образів особистості, нагромадження даних про її зв'язки, переміщення і поведінку). Розходження в рівні захисту створюють ризик обмеження вільної циркуляції між країнами широкого діапазону нових послуг”*.

Група вважає, що *“відсутність правового захисту персональних даних на основі широкого загальноєвропейського підходу, безумовно, буде гальмувати розвиток інформаційного суспільства”*.

Група рекомендує *“Через важливість проблеми захисту персональних даних потрібно терміново знайти її вирішення державам-учасникам ЄС на основі запропонованої Директиви, яка встановлює загальні принципи захисту”* (24 жовтня 1995 р. Європейським Парламентом і Радою була прийнята Директива 95/46/ЄС про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і вільного обігу цих даних).

б) Група вважає, що *“кодування (шифрування) стає усе більш важливим засобом в процесі розвитку платних послуг. Воно буде гарантувати, що тільки той, хто платить, буде одержувати послугу. Кодування повинно запобігати потраплянню персональних даних у загальнодоступні ресурси. Система кодування могла б сприяти ринку, якби орієнтувалася на використання стандартної системи шифрування”*.

Група рекомендує *“прискорити проведення робіт на європейському рівні з електронного і правового захисту, а також з безпеки”*.

* захист прав власності на середовище передачі. *“Правила регулювання на європейському рівні повинні бути вирішальними, такими, що передають універсальність Інформаційного суспільства, і такими, що надають йому трансграничні можливості. Європейський Союз повинен відігравати провідну роль у справі врегулювання виникаючих невідповідностей. Необхідно розробити ефективне законодавство для захисту плюралізму і конкуренції”*.

4). Конструктивні блоки Інформаційного суспільства

Ключем до Інформаційного суспільства є комунікаційні мережі, які об'єднані з інформаційними технологіями (базові послуги). Мережі (телефонні, кабельні, супутникові...) знімають обмеження в часі і відстані, а базові послуги (електронна пошта, інтерактивне бачення...) дозволяють використовувати мережі і додатки (дистанційне навчання, телеобробка...), які пропонують спеціалізовані рішення для користувачів.

Група рекомендує:

а) для розвитку мереж:

* забезпечити пріоритетність у розвитку цифрової телефонної мережі інтегрального обслуговування ISDN, яка дозволяє передавати не тільки мову, але і рухливі зображення;

* розвивати наступну технологічну хвилю – інтегровані широкопasmові комунікації (світ мультимедіа) типу ATM, яка дозволить комбінувати всі середовища передачі інформації. Для цього повинен бути організований Європейський спостережливий комітет по широко-

муговому зв'язку для виробітку загальної точки зору, контролю і сприяння реалізації загальної концепції через вибір і розробку стандартів;

* розвивати мобільну комунікацію через адаптацію стандартів цифрової комунікації (просувати стандарти GSM у Європі й у всьому світі) і знизити на неї тарифи;

* розширювати використання супутників, спонукати супутникову індустрію на розробку пріоритетних проектів. Розробити законодавство для супутникових комунікацій.

б) для розвитку сфери базових послуг:

* необхідні нові базові послуги (і їхні стандарти, включаючи електронну пошту, відео-послуги...), які знімуть обмеження традиційної телефонної мережі (як ISDN). Для розробки уніфікованих стандартів потрібне створення "Європейського Форуму базових послуг". *"Близькучі можливості для всієї економіки Європи можуть бути швидко реалізовані через поширення на території Європи сумісних загальноєвропейських базових послуг"*;

* необхідне вивчення наступної еволюції Інтернет, зокрема, з погляду її серйозних недоліків щодо проблем безпеки.

5). Десять Додатків, які ведуть до Інформаційного суспільства

Ініціативи, які приймають вигляд експериментальних додатків, є найефективнішим засобом створення критичної маси, як сили, спрямованої на інвестиції в нові послуги і мережі.

Пріоритетні додатки можуть бути поділені на два блоки: додатки для домашнього використання, бізнес і соціальні додатки.

До переліку додатків належать:

- * телеробота вдома і в невеликих офісах;
- * дистанційне навчання (центри навчання, послуги по читанню курсів, розповсюдження посібників, поширення технологій дистанційного навчання);
- * мережі для з'єднання університетів і дослідницьких центрів;
- * розширення послуг для малого і середнього бізнесу (е-пошта, е- документообіг);
- * керування дорожнім і повітряним рухом;
- * мережі для охорони здоров'я (е-медицина – дешевша й ефективніша);
- * електронні тендери (дешевше й ефективніше адміністрування);
- * мережа державних адміністрацій (е-уряд);
- * міські інформаційні магістралі (забезпечення доставки інформації додому).

б). Фінансування Інформаційного суспільства

Необхідні інвестиції в Інформаційне суспільство повинні бути значними на протязі 5-10 років.

Група вважає, що створення Інформаційного суспільства може бути довірено приватному сектору.

Державне інвестування буде відігравати певну роль (в обов'язки цільового фінансування). В основному воно повинно бути не за рахунок збільшення державних витрат, а шляхом перерозподілу вже існуючих вкладень. Крім того, державне фінансування має бути спрямоване на інформаційно-пропагандистську компанію для підвищення поінформованості суспільства.

Група призиває Комісію ЄС сформувати Раду, яка би складалася з лідерів всіх секторів індустрії, для роботи над базовими проблемами Інформаційного суспільства, і щоб вона була здатна координувати дії зацікавлених сторін з усього діапазону проблем, що пов'язані зі створенням ЕІІ.

Хартія Глобального Інформаційного суспільства

В липні 2000 р. в Окінаві керівники країн "вісімки" підписали Хартію Глобального Інформаційного суспільства.

В Хартії були визначені і рекомендовані країнам наступні основні принципи і напрямки формування і розвитку такого суспільства:

- Інформаційно-комунікаційні технології (ІТ) – один з найбільш важливих факторів, який впливає на формування суспільства XXI сторіччя. Їх революційний вплив стосується способу життя людей, їх освіти і роботи, а також взаємодії уряду і цивільного суспільства. ІТ швидко стають життєво важливим стимулом розвитку світової економіки. Вони дають можливість всім приватним особам, фірмам і співтовариствам, що займаються підприємницькою діяльністю, більш ефективно і творчо вирішувати економічні і соціальні проблеми. Перед усіма нами відкриваються величезні можливості.

- Суть ІТ, які стимулюються, в їхній економічній і соціальній трансформації міститься та в їхній здатності сприяти людям і суспільству у використанні знань і ідей. Інформаційне суспільство дозволяє людям ширше використовувати свій потенціал і реалізовувати свої устремління. Для цього керівники країн “вісімки” будуть вживати заходи, щоб ІТ служили досягненню взаємодоповнюючих цілей забезпечення стійкого економічного росту, підвищення суспільного добробуту, стимулювання соціальної згоди і повної реалізації їх потенціалу в області зміцнення демократії, транспарентного і відповідального керування, міжнародного світу і стабільності.

- Прагнучи до досягненню цих цілей, керівники країн “вісімки” підтверджують свою прихильність принципу участі в цьому процесі, виходячи з того, що всі люди, всюди, без винятку, повинні мати можливість користуватися перевагами Глобального Інформаційного суспільства. Його стійкість ґрунтується на демократичних цінностях, які стимулюють розвиток людини, таких, як вільний обмін інформацією і знаннями, взаємна терпимість і повага до особливостей інших людей.

- Керівники країн “вісімки” будуть здійснювати керівництво в просуванні зусиль урядів щодо зміцнення відповідної політики і нормативної бази, які стимулюють конкуренцію і новаторство, щодо забезпечення економічної і фінансової стабільності, сприяють співробітництву стосовно оптимізації глобальних мереж, боротьби зі зловживаннями, що підривають цілісність мереж, по скорочення розриву в електронно-цифрових технологіях, інвестування в людей і забезпечення глобального доступу і участі в цьому процесі.

- Керівники країн “вісімки” відзначають, що Хартія є, насамперед, закликом до всіх як у державному, так і в приватному секторах, ліквідувати міжнародний розрив в області інформації і знань. Солідна основа політики і дій у сфері ІТ може змінити методи взаємодії країн по просуванню соціального і економічного прогресу у всьому світі. Ефективне партнерство серед учасників, яке включає спільне політичне співробітництво, також є ключовим елементом раціонального розвитку Глобального інформаційного суспільства.

Хартія визначила чотири напрямку при формуванні Інформаційного суспільства:

- * використання можливостей електронно-цифрових технологій;
- * подолання електронно-цифрового розриву;
- * сприяння загальній участі;
- * подальший розвиток.

Використання можливостей електронно-цифрових технологій

Потенційні вигоди електронно-цифрових технологій знаходять своє втілення в стимулюванні конкуренції, сприяють розширенню виробництва, створенню і підтримці економічного росту, сприяють збільшенню зайнятості населення.

Задача полягає не тільки в стимулюванні і сприянні переходу до Інформаційного суспільства, але також і в реалізації його повних економічних, соціальних і культурних переваг. Для досягнення цих цілей важливо планувати роботу на наступних ключових напрямках:

- проведення економічних і структурних реформ з метою створення обстановки відкритості, ефективності, конкуренції і використання нововведень, які доповнювалися б заходами для адаптації на ринках праці, розвитку людських ресурсів і забезпеченню соціальної згоди;
- керування макроекономікою, яка сприяє більш точному плануванню з боку ділових кіл і споживачів і використання переваг нових електронно-цифрових технологій;
- розробка інформаційних мереж, які забезпечують швидкий, надійний, безпечний і економічний доступ за допомогою конкурентних ринкових умов і відповідних нововведень до мережних технологій, їх обслуговуванню і застосуванню;
- розвиток людських ресурсів, здатних відповідати вимогам віку інформації, за допомогою освіти і довічного навчання і задоволення зростаючого попиту на фахівців в галузі електронно-цифрових технологій в багатьох секторах нашої економіки;
- активне використання електронно-цифрових технологій у державному секторі і сприяння наданню в режимі реального часу послуг, необхідних для підвищення рівня доступності влади для всіх громадян.

Приватний сектор грає життєво важливу роль в розробці електронно-цифрових технологій і комунікаційних мереж в Інформаційному суспільстві. Проте задача створення передбачуваної, транспарентної і не дискримінаційної політики і нормативної бази, які необхідні для Інформаційного суспільства, лежить на урядах. Необхідно подбати про те, щоб правила і процедури, які мають відношення до електронно-цифрових технологій, відповідали корінним змінам в економічних справах з урахуванням принципів ефективного партнерства між державним і приватним секторами, а також транспарентності і технологічній нейтральності. Такі правила повинні бути передбачуваними і сприяти зміцненню ділової і споживчої довіри.

З метою максимізації соціальної і економічної вигоди Інформаційного суспільства “вісімка” рекомендує наступні основні принципи і підходи:

- продовження сприяння розвитку конкуренції і відкриттю ринків для електронно-цифрових технологій і телекомунікаційної продукції і послуг, включаючи не дискримінаційне і засноване на витратах підключення до основних телекомунікацій;
- захист прав інтелектуальної власності на електронно-цифрових технологіях. Це має велике значення для просування нововведень, розвитку конкуренції і широкого впровадження нових технологій. “Вісімка” вітає спільну роботу представників органів влади країн по захисту інтелектуальної власності і доручає своїм експертам обговорити подальші напрямки роботи в цій сфері;
- підтверджується зобов'язання урядів використовувати тільки ліцензоване програмне забезпечення;
- ряд послуг, включаючи телекомунікації, транспорт, доставку посилок, мають велике значення для Інформаційного суспільства і економіки. Підвищення їх ефективності і конкурентноздатності дозволить розширити їх переваги. Митні і експедиторські процедури також важливі для розвитку інформаційних структур;
- розвиток трансграничної електронної торгівлі шляхом сприяння подальшої лібералізації, поліпшення мереж і відповідних послуг і процедур в контексті жорстких рамок Всесвітньої торговельної організації (ВТО), продовження роботи в галузі електронної торгівлі в ВТО і на інших міжнародних форумах і застосування існуючих торговельних правил ВТО до електронної торгівлі;
- послідовні підходи до оподаткування електронної торгівлі, які засновані на звичайних принципах, включаючи не дискримінацію, рівноправність, спрощеність та інші ключові елементи, повинні бути погоджені в контексті роботи Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР);

- продовження практики звільнення електронних перекладів від мита доти, поки вона не буде розглянута знову на наступній міністерській конференції ВТО;
 - просування ринкових стандартів, які включають, наприклад, технічні стандарти функціональної сумісності;
 - підвищення довіри споживача до електронних ринків відповідно до керівних принципів ОЕСР, у тому числі за допомогою ефективних саморегулюючих ініціатив, таких, як кодекси поведінки, маркірування та інші програми підтвердження надійності, і вивчення варіантів усунення складностей, які зазнають споживачі в ході трансграничних суперечок, включаючи використання альтернативних механізмів вирішення суперечок;
 - розвиток ефективного механізму захисту особистого життя споживача, а також захисту особистого життя при обробці персональних даних, забезпечуючи при цьому вільний потік інформації;
 - подальший розвиток і ефективне функціонування електронної ідентифікації, електронного підпису, криптографії і інших засобів забезпечення безпеки і достовірності операцій.
- Зусилля міжнародного співтовариства, які направлені на розвиток Глобального Інформаційного суспільства, повинні супроводжуватися погодженими діями по створенню безпечного і вільного від злочинності кіберпростору. “Вісімка” бере на себе зобов'язання забезпечити здійснення ефективних заходів, як зазначено в Провідних принципах по безпеці інформаційних систем ОЕСР, у боротьбі зі злочинністю в комп'ютерній сфері. Буде розширене співробітництво країн “Групи восьми” у рамках Ліонської групи по транснаціональній організованій злочинності. “Вісімка” буде і далі сприяти встановленню діалогу з представниками промисловості про безпеку і довіру в кіберпросторі. Необхідно також знайти ефективні політичні рішення актуальних проблем, як, наприклад, спроби несанкціонованого доступу і комп'ютерні віруси. “Вісімка” буде і далі залучати представників промисловості і інших посередників для захисту важливих інформаційних інфраструктур.

Подолання електронно-цифрового розриву

Питання про подолання електронно-цифрового розриву всередині держав і між ними зайняло важливе місце в національних дискусіях. Кожна людина повинна мати можливість доступу до інформаційних і комунікаційних мереж. “Вісімка” підтверджує прихильність зусиллям, які здійснюються в даний час, по розробці і здійсненню стратегії, направленої на вирішення даного питання. Ми вітаємо те, що і промисловість, і цивільне суспільство все більш схиляються до визнання необхідності подолання цього розриву. Мобілізація знань і ресурсів в цій галузі – необхідна умова врегулювання даної проблеми. “Вісімка” буде і далі прагнути до ефективного співробітництва між урядами і цивільним суспільством, яке уважно реагує на високі темпи розвитку технологій і ринку.

Ключовою складовою стратегії повинен стати безперервний рух у напрямку загального доступу для всіх. “Вісімка” буде і далі:

- сприяти встановленню сприятливих ринкових умов, необхідних для надання населенню послуг у області комунікацій;
- вишукувати додаткові можливості, включаючи доступ через установи, які відкриті для широкої публіки;
- приділяти пріоритетну увагу удосконалюванню мережного доступу, особливо у віддалених міських і сільських районах;
- приділяти особливу увагу потребам і можливостям людей, які мають зменшену соціальну захищеність, людей з обмеженою працездатністю, а також літніх громадян, і активно здійснювати заходи, які направлені на надання їм легшого доступу;

- сприяти подальшому розвитку “зручних для користування”, “безперешкодних” технологій, включаючи мобільний доступ до мережі Інтернет, ширше використання безкоштовного, загальнодоступного інформаційного наповнення і відкритих для всіх користувачів програмних засобів, дотримуючись при цьому права на інтелектуальну власність.

Стратегія розвитку інформаційного суспільства повинна супроводжуватися розвитком людських ресурсів, можливості яких відповідали би вимогам інформаційного століття. “Вісімка” зобов'язується надати всім громадянам можливість освоїти і одержати навички роботи з електронно-цифровими технологіями за допомогою навчання і підготовки. “Вісімка” буде і далі прагнути до здійснення цієї масштабної мети, надаючи школам, класам і бібліотекам комп'ютерне устаткування, здатне працювати в режимі реального часу, а також направляти туди викладачів, які мають навички роботи з електронно-цифровими технологіями і мультимедійними засобами. Крім того, будуть здійснюватися заходи по підтримці і стимулюванню малих і середніх підприємств, а також людей, що працюють не по найму, надаючи їм можливість підключатися до мережі Інтернет і ефективно нею користуватися. Буде заохочуватися використання електронно-цифрових технологій з метою надання громадянам можливості навчання з застосуванням передових методик, особливо тим категоріям громадян, які у протилежному випадку не мали би доступу до освіти і професійної підготовки.

Сприяння загальній участі

Електронно-цифрові технології відкривають перед країнами, що розвиваються, чудові можливості. Країни, яким удалося направити свій потенціал в потрібне русло, можуть сподіватися на подолання перешкод, які традиційно виникають у процесі розвитку інфраструктури, більш ефективне вирішення своїх насущних задач в області розвитку таких, як скорочення бідності, охорона здоров'я, поліпшення санітарних умов і освіти, використання переваг швидкого росту глобальної електронної торгівлі. Деякі країни, що розвиваються, досягли значних успіхів у цих областях.

Проте, не варто недооцінювати проблему світового масштабу, яка пов'язана з подоланням існуючих розходжень в області інформації і знань. “Вісімка” віддає належне тій уважності, якій приділяють цій проблемі багато країн, що розвиваються. В дійсності, всі ті країни, що розвиваються, які не встигають за більш високими темпами розвитку електронно-цифрових технологій, виявляються, позбавлені можливості повною мірою брати участь в житті Інформаційного суспільства і економіці. Це питання особливо гостро стоїть в тих країнах, де поширенню електронно-цифрових технологій перешкоджає відставання в розвитку основних економічних і соціальних інфраструктур, зокрема енергетичного сектору, телекомунікацій і освіти.

“Вісімка” визнає, що при вирішенні цієї проблеми варто враховувати неоднорідність умов і потреб, які склалися в країнах, що розвиваються. Тут не може бути “зрівняльного” рішення. І це в свою чергу говорить про ту важливу роль, яку повинні зіграти країни, що розвиваються, висуваючи власні ініціативи щодо прийняття послідовних національних програм з метою здійснення політичних заходів, спрямованих на підтримку розвитку електронно-цифрових технологій і конкуренції в цій сфері, а також створення нормативної бази, використання електронно-цифрових технологій в інтересах вирішення задач в області розвитку, в соціальній сфері, розвитку людських ресурсів, які мають навички роботи з електронно-цифровими технологіями, з метою заохочення висунутих на локальному рівні ініціатив і місцевого підприємництва.

Подальший розвиток

Зусилля по подоланню електронно-цифрового розриву у значній мірі залежать від ефективного співробітництва між всіма учасниками. Для створення рамкових умов для розвитку електронно-цифрових технологій важливу роль буде грати двостороннє і багатостороннє співробітництво. Міжнародні фінансові інститути, включаючи багатосторонні банки розвит-

ку, особливо Всесвітній банк, дуже придатні для цієї мети і можуть розробляти і здійснювати програми, які будуть сприяти росту і боротьбі з бідністю, а також розширювати зв'язки, доступ і навчання. Міжнародна мережа телекомунікацій, ЮНКТАД і ЮНДП та інші відповідні міжнародні фонди також можуть зіграти важливу роль. Центральною залишається роль приватного сектору в просуванні електронно-цифрових технологій в країнах, що розвиваються. Він може істотно сприяти міжнародним зусиллям по подоланню цифрового розриву. Електронно-цифрові технології глобальні, по суті, і вимагають глобального підходу.

“Вісімка” вітає зусилля, які здійснюються, по подоланню міжнародного електронно-цифрового розриву за допомогою двосторонньої допомоги в області розвитку і по лінії міжнародних організацій і приватних груп. Вітається також внесок від приватного сектору таких організацій, як Глобальна ініціатива по ліквідації електронно-цифрового розриву Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) і Глобальний діалог бізнесу з питань електронної торгівлі (ГДБ), а також глобальний форум.

Як відзначається в декларації про роль електронно-цифрових технологій в контексті заснованої на знаннях глобальної економіки, який був прийнятий Економічною і Соціальною Радою ООН (ЕККОС) на рівні міністрів, існує необхідність розширення міжнародного діалогу і співробітництва з метою підвищення ефективності програм і проектів в області електронно-цифрових технологій разом з країнами, що розвиваються, і зведення воедино “найкращого досвіду”, а також мобілізації ресурсів всіх учасників для того щоб сприяти ліквідації електронно-цифрового розриву. “Вісімка” буде і далі сприяти зміцненню партнерства між розвиненими і країнами, що розвиваються, цивільним суспільством, включаючи місцеві фірми, фонди і навчальні заклади, а також міжнародні організації. “Вісімка” буде працювати над тим, щоб країни, що розвиваються, у партнерстві з іншими учасниками могли одержувати фінансове, технічне і політичне забезпечення з метою створення сприятливого клімату для використання електронно-цифрових технологій.

Ми думаємо що необхідно заснувати Групу електронно-цифрових можливостей, щоб об'єднати зусилля з метою формування широкого міжнародного підходу. Група буде скликана для вивчення найкращих можливостей підключення до роботи всіх учасників.

Ця Група високого рівня в режимі тісних консультацій з іншими партнерами, сприймаючи потреби країн, що розвиваються, буде:

- активно сприяти діалогові з країнами, що розвиваються, міжнародними організаціями і іншими учасниками для просування міжнародного співробітництва з метою формування політичного, нормативного і мережного забезпечення, а також поліпшення технічної сумісності, розширення доступу, зниження витрат, зміцнення людського потенціалу, а також заохочення участі в глобальних мережах е-торгівлі;

- заохочувати власні зусилля “вісімки” з метою співробітництва в здійсненні експериментальних програм і проектів в області електронно-цифрових технологій;

- сприяти більш тісному політичному діалогові між партнерами і працювати над тим, щоб світова громадськість більше знала про виклики, що стоять перед нею, і наявних можливостях;

- вивчати питання про те, який внесок вносить приватний сектор і інші зацікавлені групи, наприклад Глобальна ініціатива щодо ліквідації електронно-цифрового розриву;

- надавати доповідь за підсумками роботи особовим представникам “вісімки” до наступної зустрічі в Генуї.

Для виконання цих задач Група буде вишукувати шляхи до вживання конкретних заходів у зазначених нижче пріоритетних областях:

а) формування політичного, нормативного і мережного забезпечення:

- підтримка політичного консультування і зміцнення місцевого потенціалу, для сприяння проведенню спрямованої на створення конкуренції, гнучкій політиці, яка враховує соціальні аспекти, а також нормативному забезпеченню;

- сприяння обміну досвідом між країнами, що розвиваються, і іншими партнерами;
 - сприяння більш ефективному і широкому використанню цифрових технологій, включаючи такі широкі напрямки, як скорочення бідності, освіта, охорона здоров'я і культура;
 - удосконалення системи управління, яке включає вивчення нових методів комплексної розробки політики;
 - підтримка міжнародних організацій з метою об'єднання інтелектуальних і фінансових ресурсів в контексті програм співробітництва, таких, як програма «InfoDev»;
- б) поліпшення технічної сумісності, розширення доступу і зниження витрат:*
- мобілізація ресурсів з метою поліпшення інформаційної і комунікаційної інфраструктури, надання особливої уваги «партнерському» підходу з боку урядів, міжнародних організацій, приватного сектору і неурядових організацій;
 - пошук шляхів зниження витрат для країн, що розвиваються;
 - підтримка програм доступу на місцевому рівні;
 - заохочення технологічних досліджень і прикладних розробок відповідно до конкретних потреб країн, що розвиваються;
 - поліпшення взаємодії між мережами, службами і прикладними системами;
 - заохочення виробництва інформаційного ресурсу, включаючи розширення обсягу інформації на рідних мовах;
- в) зміцнення людського потенціалу:*
- забезпечення підвищеної уваги базовій освіті, а також розширенню можливостей довічного навчання з упором на розвиток навичок використання електронно-цифрових технологій;
 - сприяння підготовці фахівців у сфері електронно-цифрових технологій і інших актуальних областей, а також у нормативній сфері;
 - розробка інноваційних підходів з метою розширення традиційної технічної допомоги, включаючи дистанційне навчання і підготовку на місцевому рівні;
 - створення мережі державних установ і інститутів, включаючи школи, науково-дослідні центри і університети;
- г) заохочення участі в роботі глобальних мереж електронної торгівлі:*
- оцінка і розширення можливостей використання електронної торгівлі за допомогою консультування при відкритті бізнесу в країнах, що розвиваються, а також шляхом мобілізації ресурсів з метою сприяння підприємцям у використанні ІТ для підвищення ефективності їх діяльності і розширення доступу до нових ринків;
 - забезпечення відповідності виникаючих “правил гри” зусиллям у сфері розвитку і зміцнення здатності країн, що розвиваються, відігравати конструктивну роль у визначенні цих правил.

Державна програма “Електронна Україна” (проект)

Основні положення

Бурхливий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у другій половині ХХ сторіччя кардинально змінив обличчя світу, привів до нових, нечуваних можливостей розвитку людської цивілізації. На порядку денному провідних країн світу постали завдання переходу до нового етапу розвитку суспільства, наступного за постіндустріальним – етапу Інформаційного суспільства, головним змістом якого є діяльність людей, що пов'язана з отриманням, обробкою та створенням інформації. ІКТ стали чи не головним інструментом розвитку сучасної ринкової економіки, вони кардинальним чином впливають на політичні процеси у всьому світі.

У березні 2000 року голови урядів та держав 15 країн Європейського Союзу проголосили стратегічне завдання щодо перетворення європейської економіки протягом найближчої декади у “найбільш конкурентоздатну, побудовану на знаннях, динамічну економіку у світі”.

Прийняті рішення орієнтували уряди країн ЄС на швидкий розвиток економіки, побудованої на ефективному використанні ІКТ, в тому числі Інтернету. Підсумком відповідної ініціативи було прийняття програми “Електронна Європа” у червні 2000 р.

Конференція Міністрів країн Центральної та Східної Європи у Варшаві у травні 2000 р. прийняла рішення про розробку програми, подібної до програми “Електронна Європа”, з метою продемонструвати політичне зобов’язання та добру волю країн-кандидатів до ЄС щодо цілей, які є змістом цієї програми. До співпраці з розробки програми країн-кандидатів було запрошено також уряди Кіпру, Мальти та Туреччини. Спільна програма цих країн, що отримала назву “Електронна Європа Плюс”, була проголошена у червні 2001 року.

Україна оголосила про свій європейський вибір як довгострокову стратегію соціального й економічного розвитку. Мета цієї стратегії – перетворити нашу країну на сучасну, розвинену демократичну державу з потужною ринковою економікою, державу, в якій інтереси всіх без винятку прошарків населення гідно представлені і захищені. Дії Уряду України спрямовані на наполегливу реалізацію завдань, що випливають з цієї мети. З метою повнішого використання ІКТ в державі прийняті і діють Комплексна програма створення єдиної національної системи зв’язку, державна програма комп’ютеризації сільських шкіл, державна програма щодо створення Єдиної державної автоматизованої паспортної системи, щорічно приймається перелік чергових проектів та завдань Національної програми інформатизації, затверджується інші програми впровадження ІКТ у повсякденне життя суспільства, в діяльність органів державної влади. Одночасно є потреба у впровадженні інтегрованого підходу до більш ефективного і швидкого вирішення завдань, що стоять перед українським суспільством і українською економікою. Перші роки незалежності були відзначені суттєвим скороченням виробництва продуктів високих технологій, відтоком фахівців за кордон, рядом інших негативних явищ. Одночасно вдалося зберегти сучасну систему освіти, створити засади для нової, ринкової економіки, перейти до економічного розвитку із зростанням ВВП. Сьогодні суспільство може скористатися т.з. «тунельним ефектом», щоб зробити стрибок через декілька щаблів розвитку ІКТ завдяки запровадженню найсучасніших технологій у галузі телекомунікацій та сфері інформатизації. Програма “Електронна Україна” в першу чергу – програма соціально-орієнтована, яка спрямована на забезпечення взаємодії усіх вищезазначених програм, за рахунок чого буде забезпечено їх дієвість та ефективність.

Програма “Електронна Україна” базується на основних положеннях програми “Електронна Європа Плюс”, її основні пріоритети та засади тотожні тим, які сьогодні впроваджують країнами-кандидатами до ЄС при втіленні програми “Електронна Європа Плюс”.

Реалізація Програми буде відбуватись і шляхом активного співробітництва з країнами ЄС та країнами-кандидатами до ЄС з метою врахування досвіду цих країн.

Мета Програми “Електронна Україна” - сприяти побудові сучасної ринкової економіки в Україні, забезпечити підвищення її конкурентоспроможності, враховуючи при цьому реальний стан суспільства, його готовність та спроможність до впровадження новітніх ІКТ.

Для оцінки поточного стану виконання Програми застосовуються критерії, що запроваджені в програмі “Електронна Європа Плюс”. Порівняльний аналіз стану виконання програми “Електронна Україна” та стану виконання аналогічних національних програм країн-учасниць програми “Електронна Європа Плюс” сприятиме більш ефективному використанню бюджетних коштів та позабюджетних надходжень шляхом їх концентрації для вирішення найбільш важливих завдань.

Головні завдання

Головне завдання Програми – сприяти побудові сучасної конкурентоспроможної економіки та підвищенню рівня життя населення України шляхом впровадження сучасних та перспективних ІКТ в усі сфери життєдіяльності країни та її населення.

Програма передбачає вирішення комплексу завдань, що матимуть вплив як на економіку, так і на підвищення ефективності функціонування влади. Її результатом буде впроваджен-

ня нових механізмів взаємовідносин між громадянами і владою, громадянами і підприємствами та суспільними організаціями.

Завдання 1. Закладення підвалин Інформаційного суспільства

1. Розбудова сучасної телекомунікаційної інфраструктури, доступної всім
2. Створення системи національних інформаційних ресурсів
3. Створення загальнодержавної системи навчання населення основам використання продуктів та засобів інформаційно-комунікаційних технологій
4. Створення нормативно-правових засад для функціонування Інформаційного суспільства
5. Створення Інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування

Завдання 2. Більш дешевий, швидкий та надійний Інтернет для всіх

- 2.1. Забезпечення доступу до Інтернету як універсальної послуги
- 2.2. Забезпечення швидким Інтернетом науковців та студентів
- 2.3. Створення захищених мереж та застосування інтелектуальних карток

Завдання 3. Розвиток людського потенціалу

- 3.1. Забезпечення повної комп'ютерної грамотності молодого покоління
- 3.2. Створення умов для розвитку інтелектуально насиченої економіки
- 3.3. Створення умов для кожного громадянина використовувати можливості Інформаційного суспільства

3.4. Розвиток індустрії розробки програмного забезпечення

Завдання 4. Поширення сучасних інформаційних технологій

- 4.1. Створення е-уряду – від інформування до надання послуг
- 4.2. Прискорення розвитку е-торгівлі
- 4.3. Створення системи е-здоров'я
- 4.4. Розбудова інтелектуально насичених систем транспорту загального користування
- 4.5. Створення електронних систем сприяння захисту навколишнього природного середовища
- 4.6. Створення нових інформаційних технологій навчання

Терміни виконання окремих заходів

Програма передбачає виконання певних заходів та проектів у логічній послідовності відповідно до їх змісту та очікуваних результатів. Вона складається з двох етапів. Тривалість першого етапу - три роки. За цей час передбачається реалізувати першочергові заходи зі створення засад Інформаційного суспільства. Тривалість другого етапу - п'ять років, на цьому етапі передбачається здійснення основних заходів з розвитку сучасних інформаційних технологій. Враховуючи науково-технічний потенціал країни, існує можливість відносно швидко створити сучасну інфраструктуру розробки та підтримки продуктів та послуг інформаційно-комунікаційних технологій, потрібних для виконання Програми, окремі складові якої існують вже сьогодні. Тому терміни, що містяться в Програмі, є орієнтовними, і можуть переглядатися у ході її виконання.

Заходи із забезпечення виконання основних завдань

Завдання 1. Закладення підвалин Інформаційного суспільства

1.1. Розбудова сучасної телекомунікаційної інфраструктури, доступної усім

Європейський вибір України передбачає поступову лібералізацію сектору телекомунікацій та забезпечення ринкових умов для його розвитку. Одночасно потрібно забезпечити соціально сприятливі умови для надання інформаційно-комунікаційних послуг як універсального сервісу для всіх без винятку громадян України. Для вирішення цього завдання необхідно забезпечити завершення приватизаційних процесів в галузі телекомунікацій, визначити заса-

ди створення регулятивного органу в цій галузі згідно з вимогами європейського законодавства та впровадити ефективну регуляторну політику.

Виконання цього завдання завдяки збільшенню в Україні найближчим часом (протягом наступних 3-х років) кількості потенційних користувачів мережі Інтернет до 10 мільйонів сприятиме тому, що значна кількість дорослого населення країни отримає можливість користуватися усіма перевагами сучасних продуктів та послуг ІКТ та буде більш активно залучена до процесу управління державою через послуги електронного уряду, забезпечить зростання економічного потенціалу за рахунок підвищення ефективності праці.

1.2. Створення системи національних інформаційних ресурсів

Створення системи національних інформаційних ресурсів забезпечить підвищення рівня інформаційної незалежності держави; розвиток інфраструктури освіти та виробництва і надання населенню інформаційних продуктів і послуг; розповсюдження відомостей про стан розвитку інформаційного простору України в Інтернеті; підвищення ефективності функціонування всіх гілок влади на основі використання накопичених інформаційних ресурсів, більш динамічної організації інформаційної взаємодії під час вирішення складних проблем. Одночасно потрібно забезпечити наповнення українських інформаційних ресурсів змістом, що спрямований на європейського споживача, та сприяти створенню національних веб-ресурсів, забезпечити їх переклад на основні європейські мови.

1.3. Створення загальнодержавної системи навчання населення основам використання продуктів та засобів інформаційно-комунікаційних технологій

При вирішенні завдання Програми, що стосується забезпечення всіх громадян України можливістю користуватись мережею Інтернет, потрібно враховувати те, що не всі матимуть можливість придбати у приватну власність потрібні засоби обчислювальної техніки. У зв'язку з цим виникає потреба створити в усіх регіонах держави систему громадських комп'ютерних центрів (ГКЦ), оснащених комп'ютеризованими робочими місцями, підключеними до мережі Інтернет.

Створення у межах країни мережі ГКЦ забезпечить вирішення наступних питань:

- забезпечення безкоштовного навчання усіх бажаючих громадян України основам роботи із засобами ІКТ;
- забезпечення усіх бажаючих громадян України можливістю користуватися мережею Інтернет за соціально прийнятними цінами;
- забезпечення усіх бажаючих громадян України послугами, що мають бути створені в процесі виконання Програми.

1.4. Створення нормативно-правових засад для функціонування Інформаційного суспільства

Для розбудови Інформаційного суспільства в Україні необхідно запроваджувати відповідні регулятивні засади згідно з вимогами законодавства ЄС. Ефективне функціонування економіки, побудованої на знаннях, є можливим тільки в умовах існування належної нормативно-правової бази, що потребує прийняття пакета законів України, зокрема:

- про електронні документи та електронний документообіг;
- про електронний цифровий підпис;
- про захист персональних даних;
- про діяльність у сфері інформатизації;
- про телекомунікації;
- про внесення змін до Закону України "Про захист інформації в автоматизованих системах";
- про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо боротьби з комп'ютерною злочинністю).

1.5. Створення Інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування

З метою підвищення ефективності роботи органів державної влади та місцевого самоврядування передбачається об'єднання у єдиний інформаційно-аналітичний комплекс – Інтегровану інформаційно-аналітичну систему органів державної влади та органів місцевого самоврядування України (ПАС), існуючих в цих органах інформаційних систем та тих, що будуть розроблятися у майбутньому.

Завдяки цьому, з одного боку, буде підвищено рівень державного управління та оперативної взаємодії органів державної влади між собою та з органами місцевого самоврядування, а з іншого – зроблено крок до демократизації діяльності органів державної влади за рахунок забезпечення реалізації прав громадян на доступ до інформації і забезпечення надання ефективних і зручних у використанні послуг громадянам, організації інтерактивного зв'язку громадян з відповідними органами.

Основними інтеграційними складовими ПАС, що реалізують описані функції, є телекомунікаційне середовище, інтегрована система управління інформаційними ресурсами, інтегрована система електронного документообігу, система управління аналітичною обробкою інформації, система захисту інформації.

Створення ПАС повинно здійснюватися поетапно, з поступовим вирішенням питань щодо вдосконалення та модернізації існуючих інформаційно-аналітичних систем органів державної влади та органів місцевого самоврядування і їх інтеграції в ПАС. Подальше формування і впровадження ПАС полягає у типізації проектних рішень для всіх рівнів інформаційно-аналітичних систем галузевого, регіонального і функціонального спрямування.

Досягнення цього повинно забезпечуватися створенням відповідних нормативно-правових, телекомунікаційних, програмних, технічних та інформаційних компонентів ПАС.

Завдання 2. Більш дешевий, швидкий та надійний Інтернет для всіх

2.1. Забезпечення доступу до Інтернету як універсальної послуги

Надання громадянам, підприємствам та органам державної влади можливості використання сучасних телекомунікаційних мереж та послуг, що з ними пов'язані, є результатом виконання цього завдання.

Впровадження нових технологій та ринкові умови мають забезпечити покращання якості послуг і одночасне зменшення вартості доступу до Інтернету та підвищення швидкості цього доступу. На етапі переходу до повної лібералізації цін на доступ до Інтернету можливо забезпечити зменшення цін шляхом встановлення граничних тарифів вартості послуги та термінів їх дії.

Покращанню стану забезпечення сучасним швидким Інтернетом має сприяти і розвиток первинних мереж, стільникового та супутникового зв'язку, кабельного телебачення, а також поступове впровадження цифрового телебачення. Подальшим кроком до розвитку технології Інтернету має бути поступовий перехід до шостої версії Інтернет-протоколу.

Розвиток телекомунікаційної інфраструктури має бути націлений на створення телекомунікаційної мережі, потрібної Інформаційному суспільству, особливо в регіонах з нижчим рівнем розвитку. Вирішення цього завдання сприятиме додатковому надходженню інвестицій до таких регіонів, прискоренню їх економічного та соціального розвитку.

2.2. Забезпечення швидким Інтернетом науковців та студентів

Високошвидкісні мережі передачі даних забезпечать нові умови для міжнародного науково-технічного співробітництва, обміну інформацією. Вони сприятимуть залученню українських науковців до участі у проектах, що можуть бути реалізовані у будь-якій країні світу без обмеження. Одночасно стане можливим використання ресурсів найпотужніших закордонних суперкомп'ютерів, що відсутні в Україні, для проведення біологічних, метеорологічних, фізичних та інших наукових експериментів.

2.3. Створення захищених мереж та застосування інтелектуальних карток

Головним завданням цього розділу є сприяння формуванню довіри у пересічного користувача до Інтернет-технологій щодо їх надійності та безпеки обміну даними, а також запобігання втраті, перекрученню та несанкціонованому доступу до цих даних. Рівень захищеності має бути таким, щоб знизити до практично нульового рівня шкоду, що може бути заподіяна учасникам транзакцій електронної торгівлі.

Одночасно необхідно постійно підвищувати надійність транспортної телекомунікаційної мережі, що має забезпечувати застосування Інтернет-технологій в Україні, з метою запобігання злочинам у цій сфері.

Розвиток інфраструктури на базі захищених телекомунікаційних мереж є необхідним для поступового переходу до використання інтелектуальних карток – посвідчень особи, які мають містити інформацію про особистий ключ електронного цифрового підпису, стан здоров'я, фінансову та іншу інформацію, відігравати роль посвідчення водія та інше. Використання інтелектуальних карток потребує розробки нормативних актів, що регламентують об'єм, форму та порядок доступу до інформаційних масивів органів державної влади та місцевого самоврядування, а також захист персональних даних в українському сегменті мережі Інтернет.

Завдання 3. Розвиток людського потенціалу

3.1. Забезпечення повної комп'ютерної грамотності молодого покоління

Зміст цього завдання полягає у тому, щоб забезпечити здобуття умінь роботи із засобами ІКТ у всіх студентів вищих навчальних закладів, а в найближчому майбутньому – у всіх випускників середніх та професійно-технічних закладів освіти. Його вирішення сприятиме зростанню інтелектуального потенціалу держави через підвищення кваліфікації фахівців всіх без винятку галузей економіки держави, суттєвому зростанню надходження іноземних інвестицій та забезпеченню українських споживачів продукцією національного товаровиробника світової якості.

Реалізація цього завдання має здійснюватись з урахуванням існуючих програм, спрямованих на комп'ютеризацію навчальних закладів.

Потрібно створити умови для сприяння розвитку здібностей тих представників молодого покоління, які здатні після здобуття освіти брати участь у міжнародному розподілі праці в першу чергу шляхом розробки програмного забезпечення на експорт. Україна має ставити перед собою найвищі завдання щодо створення нового сектору економіки – галузі індустрії розробки програмного забезпечення на експорт з метою перетворення України в майбутньому на новий світовий центр у цій галузі.

3.2. Створення умов для розвитку інтелектуально насиченої економіки

З поступовим розвитком економіки України все більш нагальним стає питання забезпечення громадян держави можливістю безперервної освіти з метою підвищення кваліфікації. З одного боку, швидка зміна обчислювальних платформ та технологій призводить до необхідності постійно підвищувати свій професійний рівень, особливо тим, хто задіяний у відповідних сферах діяльності. З іншого боку поява нових технологій в сфері ІКТ, «дружні» до кінцевого користувача рішення сприяють швидкому поширенню використання сучасного програмного забезпечення і через це – можливість відносно швидкого й ефективного впровадження нових автоматизованих систем управління підприємством, систем управління кадрами, систем управління якістю продукції та інших подібних систем у господарюванні.

Розвиток телекомунікацій, обчислювальної техніки та Інтернету посприяють масовому поширенню телероботи, тобто нової форми зайнятості працівників, коли вони працюють вдома за комп'ютером і надсилають по Інтернету до підприємства результати своєї праці та отримують нові завдання.

Усі ці питання мають отримати імпульс для додаткового розвитку в ході виконання Програми, оскільки як система безперервної освіти, так і система розвитку телероботи спри-

яють підвищенню продуктивності праці і позитивно впливають на зростання конкурентоспроможності української економіки.

3.3. Створення умов для кожного громадянина використовувати можливості Інформаційного суспільства

У ході розвитку економіки, побудованої на знаннях, все більш гострим ставатиме питання цифрового розриву для тих, хто буде не в змозі скористатися перевагами Інформаційного суспільства.

Одночасно ІКТ сприятимуть подоланню такого розриву і забезпечать появу нових видів послуг для громадян внаслідок більш гнучкого, порівняно з традиційним, механізму отримання інформації.

Забезпечення всіх без винятку громадян послугами ІКТ як універсальними є головною передумовою розбудови Інформаційного суспільства. На цьому шляху підвищення ефективності функціонування економіки ґрунтуватиметься на обробці знань щодо її стану, а саме вивчення демографічних процесів, прогнозування макро- та мікроекономічних показників, аналіз впливу різних чинників на стан ринків товарів, послуг та ін.

3.4. Розвиток індустрії програмного забезпечення

Для активізації розвитку вітчизняної індустрії програмних продуктів необхідно забезпечити підтримку вітчизняних виробників програмних продуктів та створити сприятливі умови для їх діяльності.

Серед іншого, має бути вирішеним питання створення можливостей та сприятливих умов для отримання компаніями-розробниками програмного забезпечення сертифікатів відповідності міжнародним стандартам, для цього потрібно:

- розробити систему заходів щодо сприяння створенню випробувальних центрів та їх міжнародному визнанню, що дозволить розробляти конкурентоспроможні програмні продукти;
- передбачити стимулювання підприємств, які запроваджують системи управління якістю;
- розробити та впровадити сучасні стандарти на програмне забезпечення та технологію його виробництва, які базуються на міжнародних стандартах.

Іншим важливим заходом є створення нових технопарків та заохочування розробників програмного забезпечення до взаємодії з існуючими технопарками.

Завдання 4. Поширення сучасних інформаційних технологій

4.1. Створення е-уряду – від інформування до надання послуг

Електронний уряд (е-уряд) – це система державного управління з використанням електронних засобів обробки, передачі та розповсюдження інформації.

Електронна інформаційна система “Електронний Уряд” є першим етапом створення е-уряду.

Електронний уряд спрямований на забезпечення громадян України оперативною та неупередженою інформацією щодо діяльності органів державної влади. Розвиток цієї системи має бути послідовним та неухильним, щоб забезпечити поступове наближення характеристик системи до відповідних показників таких систем найбільш розвинених в цьому питанні країн світу – Канади, США, Сінгапуру та ін.

На шляху розвитку електронний уряд має пройти від першого ступеня, який уже починає діяти – системи інформування громадян щодо діяльності органів державної влади, через другий – інтерактивної взаємодії громадян з владою у процесі формування своїх пропозицій щодо різних проблем, що ініціюються урядом, голосування з тих чи інших питань до найбільш складної стадії – стадії обслуговування громадян засобами Інтернету (надання довідок, реєстрація цивільно-правових актів, прийняття податкових декларацій та ін.).

Розвиток електронного уряду має відбуватись паралельно з забезпеченням суспільства засобами ІКТ та підвищенням обізнаності громадян щодо можливостей ІКТ.

4.2. Прискорення розвитку е-торгівлі

Електронна торгівля – це торговельна діяльність, яка здійснюється за допомогою електронного документообігу з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Використання сучасних ІКТ в електронній торгівлі надає можливість суттєво підвищити ефективність бізнес-транзакцій.

Згідно з дослідженнями Ради Європи, розвиток телекомунікацій сприяє розвитку економіки найменш розвинених регіонів окремих країн, збільшує надходження капіталів та інвестицій. Електронна торгівля має розглядатися як інструмент підвищення ефективності функціонування національної економіки в цілому, її інтеграції зі світовою економічною системою.

4.3. Створення системи е-здоров'я

Електронна система охорони здоров'я – це організаційно-технічна система, яка використовує сучасні ІКТ у загальній системі охорони здоров'я. До е-здоров'я належать дистанційні:

- діагностика;
- консультації з лікування;
- телекомунікаційна взаємодія спеціалістів;
- медичні дослідження;
- здійснення епідеміологічного нагляду;
- організаційно-адміністративна діяльність у сфері охорони здоров'я та інші види медичної діяльності у разі, якщо використання ІКТ є суттєвою складовою їх забезпечення.

Сучасна електронна система охорони здоров'я або система медичної телематики має сприяти підвищенню рівня медичного обслуговування, розвитку медичної науки та освіти за рахунок надання споживачам послуг та фахівцям галузі доступу до медичної інформації засобами ІКТ.

Електронна система здоров'я сприятиме розвитку традиційної медицини за рахунок зменшення собівартості звернення до закладів охорони здоров'я, прискорення отримання консультацій, довідок про ліки, підвищення якості призначення лікування, зменшення навантаження на стаціонарні заклади охорони здоров'я та ін.

Створення системи медичної телематики має відбуватися у руслі загального реформування системи охорони здоров'я.

4.4. Розбудова інтелектуальних систем транспорту загального користування

Заходи Програми в межах цього напрямку орієнтовані на зниження поточних витрат підприємствами транспорту загального користування за рахунок створення інтелектуально насичених систем керування транспортно-дорожнім комплексом.

Впровадження системи замовлення залізничних та авіаквитків через мережу Інтернет забезпечить своєчасне і якісне задоволення потреб населення з отримання квитків.

Створення єдиного інформаційного простору транспортно-дорожнього комплексу на основі впровадження сучасних інформаційних технологій сприятиме оптимізації пасажиропотоків та здійсненню дистанційного контролю за рухом транспорту.

4.5. Створення електронних систем сприяння захисту навколишнього природного середовища

Захист навколишнього природного середовища стає однією з найактуальніших проблем сьогодення в усьому світі. Використання ІКТ створює великі можливості щодо впровадження нових підходів до вирішення цієї проблеми. Прогнозування розвитку навколишнього природного середовища матиме позитивний вплив на сільське господарство, інші сфери економічної діяльності, і одночасно має попереджати стихійні лиха, зменшувати негативний вплив від діяльності людей на природу.

4.6. Створення нових технологій навчання

Підвищення якості, доступності та ефективності освіти в Інформаційному суспільстві неможливе без створення та впровадження в процес навчання нових інформаційних технологій навчання. Вони передбачають широке використання у процесі вивчення навчальних дис-

циплін педагогічних програмних засобів, тренажерів, експертно-навчальних систем, демонстраційно-навчальних комплексів та інших засобів

Очікувані результати виконання Програми

Внаслідок успішного виконання Програми будуть забезпечені кардинальні позитивні зміни в усіх сферах життєдіяльності суспільства, кожного його представника за рахунок підвищення:

- ступеня відкритості суспільства і держави, рівня захисту прав і свобод, ступеня залучення громадян до участі в управлінні державними справами;
- ефективності державного керування на основі нових ІТ, оперативного одержання “зворотного зв'язку” від громадян і залучення їх у процеси керування.

У сфері економіки очікується суттєве додаткове підвищення продуктивності праці, особливо в секторах “традиційної економіки” - металургійній промисловості, машинобудуванні, сільському господарстві - за рахунок впровадження прогресивних методів управління виробництвом, контролю фінансових та матеріальних потоків.

Крім того, підвищиться порівняно з прогнозованими показниками рівень ВВП.

Впровадження сучасних інформаційних технологій також забезпечить зростання прибутковості українських підприємств, підвищення їх інвестиційної привабливості, концентрації капіталу та зростання капіталізації українського фондового ринку, зростання ваги української економіки в світі.

Для пересічних громадян успішне виконання Програми створить принципово нові можливості жити і працювати в умовах інформаційно-насиченої економіки, розвивати свої здібності, підвищувати рівень добробуту своїх родин. Це, в свою чергу, стимулюватиме зростання рівня довіри до влади і впевненості у завтрашньому дні. Виконання Програми сприятиме поширенню процесів зворотної міграції капіталу та інтелекту в Україну, поверненню статусу країни - наукового і технологічного лідера, спочатку - на регіональному рівні, в подальшому - і порівняно з іншими країнами світу. Перетворення “середнього класу” в одну з найбільших соціальних груп забезпечить незворотність ринкових реформ та стабільність в державі.

Успішне виконання Програми прискорить процеси незворотних політичних змін, сприятиме суттєвому підвищенню рівня зрілості влади як одного з чинників сучасної розвиненої демократії в державі.

Фінансування Програми

Фінансування Програми здійснюватиметься за рахунок коштів Державного бюджету України. Розроблятимуться заходи щодо сприяння реалізації Програми шляхом розроблення регіональних та галузевих програм. З метою забезпечення її виконання додатково будуть задіяні механізми залучення інвестицій та грантів від приватного сектору з України та з-за кордону, від міжнародних організацій та установ, благодійної допомоги.

З Державного бюджету передбачається фінансування створення інформаційно-аналітичних систем органів державної влади, створення національних інформаційних ресурсів, створення мережі ГКЦ, Інтернет для науковців та студентів, заходів із захисту інформації, комп'ютеризації навчальних закладів та шкіл, створення е-уряду, е-здоров'я, окремі заходи е-торгівлі, електронної системи захисту навколишнього природного середовища.

Урядова комісія щороку визначає першочергові стратегічні завдання і надає головному розпоряднику бюджетних коштів рекомендації щодо розроблення бюджетного запиту для подання Мінфіну з метою фінансування заходів Програми. З місцевих бюджетів фінансується створення інформаційно-аналітичних систем місцевих органів виконавчої влади, створення ГКЦ в сільській місцевості, витрати на проведення навчання на ГКЦ, місцевих інформаційних баз та елементів е-уряду, комп'ютеризація сільських шкіл, окремі заходи розбудови інтелектуально насичених систем транспорту загального користування.

За рахунок комерційних структур та інших джерел розбудовується сучасна телекомунікаційна інфраструктура, розвивається мережа Інтернет, запроваджується е-торгівля, інтелектуально насичені системи транспорту загального користування.

Кошти комерційних структур, кредити та гранти залучаються для створення систем е-здоров'я, е-торгівлі, е-уряду та інших заходів.

Держава з метою прискорення впровадження ІКТ встановлює тимчасові пільги з оподаткування.

З метою створення належних умов для розвитку національної індустрії розробки програмного забезпечення Програма передбачає надання пропозицій комплексного характеру щодо встановлення податкових пільг на програмний продукт, який вироблений в Україні і продається на експорт, що стане важливим інструментом розвитку цієї галузі.

Порядок застосування пільг та їх розмір встановлюється законодавством України.

При складанні бюджетів всіх рівнів має враховуватись фінансування завдань цієї програми.

До фінансування окремих проектів та завдань Програми будуть залучатися ЄС та НАТО, Світовий банк та ЄБРР.

Організаційне забезпечення та контроль виконання Програми

Розбудова Інформаційного суспільства в Україні повинна будуватись на узгоджених діях всіх гілок влади, а також всіх рівнів влади – від центральної до органів місцевого самоврядування з метою поєднання зусиль на стратегічних напрямках, що визначаються у цій Програмі як головні. Програма передбачає встановлення та реалізацію механізмів інформаційної інтеграції всіх програм й ініціатив, що прийняті або будуть прийняті в країні і спрямовані на технологічний розвиток держави.

Виконання Програми має ґрунтуватися на відповідній організаційній підтримці. Її змістом мають бути:

- створення Урядової комісії під керівництвом Прем'єр-міністра, до роботи у якій мають бути залучені керівники або заступники керівників центральних органів виконавчої влади, відповідальні за інформатизацію, керівники профільних управлінь Секретаріату Кабінету Міністрів України та керівники і їх заступники (за згодою) профільних Комітетів Верховної Ради України, керівники профільних відділень Президії НАНУ (за згодою). Комісія проводить засідання у разі необхідності, але не менше двох разів на рік;

- створення робочої групи, очолюваної Керівником Національної програми інформатизації, до складу якої мають увійти керівники департаментів (управлінь) інформатизації, представники профільних управлінь Секретаріату Кабінету Міністрів України та представники секретаріату профільних комітетів Верховної Ради України. При місцевих державних адміністраціях також створюються робочі групи. Всі робочі групи щороку звітують перед Урядовою комісією.

Головним завданням Урядової комісії має стати реалізація та контроль за виконанням Програми, внесення корективів та уточнень до неї.

Робоча група є робочим органом, що здійснює організаційне виконання Програми та аналіз впливу здійснених заходів у ході її виконання на розвиток економіки держави.

З метою контролю за станом виконання Програми та порівняльного аналізу з станом реалізації аналогічних програм в країнах-кандидатах до ЄС Україна використовуватиме ті ж самі показники, що визначені програмою країн-членів ЄС "Електронна Європа" та програмою країн-кандидатів до ЄС "Електронна Європа Плюс". Для цього потрібно буде поступово впровадити в обіг статистичні методики, що прийняті в ЄС.

За потреби до Програми можуть бути внесені додаткові показники, нові розділи, нові завдання, які на час їх внесення будуть потрібні для більш ефективного виконання Програми. Рішення про затвердження переліку показників приймається Урядовою комісією. Керівник Національної програми інформатизації щоквартально подає Урядовій комісії звіт про вико-

нання Програми “Електронна Україна”. Щороку у II кварталі Верховна Рада України заслуховує звіт про виконання Програми за попередній рік.

Програма буде впроваджуватись як програма, що забезпечує інтеграцію усіх програм і проектів інформатизації країни, органів державної влади, приватного сектору, освіти і науки.

Використана література

1. Європа на шляху до інформаційного суспільства: матеріали європейської Комісії 1994-1995 рр. / Укладачі В.Павлович, А.Цвігун. – К.: ДКЗІ, 2000 р.
2. е-будущее и информационное право / Брыжко В.М., Цимбалюк В.С. и др. / Под ред. д.ю.н., профессора Р.А.Калюжного и д.э.н., профессора Н.Я.Швеца. – К., “Интеграл”, 2002. – 263 с.
3. Інформаційне суспільство. Дефініції... / Брижко В.М., Цимбалюк В.С. и др. / Під.ред д.ю.н., професора Р.А. Калюжного і д.е.н., професора М.Я. Швеця. – К.: “Интеграл”, 2002. – 220 с.
4. Коммюнике совещания “Группы восьми на Окинаве 2000 года // Международное право. – М., 2000. – № 3.
5. Окинавская Хартия глобального информациологического сообщества. Принята “группой восьми” 22.07. 2000 на Окинаве. ИТАР-ТАСС, 2000.
6. Проект Державної програми “Електронна Україна” // www.stc.gov.ua.

М.ШВЕЦЬ, доктор економічних наук, професор
Р.КАЛЮЖНИЙ, доктор юридичних наук, професор
В.ЦИМБАЛЮК, кандидат юридичних наук
В.ГАВЛОВСЬКИЙ, кандидат юридичних наук
В.БРИЖКО, заслужений винахідник республіки

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В геополітичному аспекті Україна, як суверенна держава здійснює поступ до структур світового співтовариства. Для України широкомасштабний вступ до глобальної інформаційної цивілізації співпав з проголошенням 24 серпня 1991 року державної незалежності. У міжнародних відносинах України одним із багатьох напрямків є реалізація взятих державною владою зобов’язань у відповідності з Програмою інтеграції до Європейського Союзу. Розділ 13 цієї Програми визначає положення щодо входження України в Інформаційне суспільство.

Що означає категорія “Інформаційне суспільство”?

Навколо цього поняття сьогодні точиться багато дискусій. Різні автори розуміють по різному зміст категорії “Інформаційне суспільство”. Методологічний аспект з’ясування цієї категорії має важливе значення не тільки для усвідомлення у культурологічному значенні, але й у політичному, економічному і правовому.

У культурологічному аспекті з’ясування сутності та змісту категорії “Інформаційне суспільство” повинно сприяти формування не тільки загальної культури народу України, суспільства, окремих індивідів, а й формуванню політичної, економічної та правової культури. Особливу увагу на з’ясування сутності категорії “Інформаційне суспільство” слід звернути тим, від кого залежить подальший поступ розвитку держави – менеджерів, управлінців, державних діячів, представників законодавчої та центральної виконавчої влади, керівників органів місцевого самоврядування, інтелектуальної еліти, від кого залежить формування та реалізація державної інформаційної політики, поступу країни до передових світових стандартів соціального прогресу, що формується завдяки здобуткам науково-технічного прогресу у сфері інформатики, комп’ютерної техніки, електронних засобів телекомунікації та зв’язку.